Inleiding

Voor de focus van dit verslag heeft Myria ervoor gekozen om de psychologische kwetsbaarheden bij slachtoffers van mensenhandel te behandelen, naast de manier waarop de uiteenlopende actoren daarmee rekening houden om hun secundaire victimisatie te beperken of te voorkomen.[1]

"Secundaire victimisatie" kan worden gedefinieerd als het verdere leed dat een slachtoffer lijdt, niet als een direct gevolg van het misdrijf maar door de reactie van instellingen en individuen die in contact staan met het slachtoffer. Secundaire victimisatie omvat "negatieve gevolgen voor slachtoffers die kunnen voortvloeien uit hun deelname aan strafprocedures, waaronder het feit dat ze worden blootgesteld aan de daders, gerechtelijke autoriteiten en/of het grote publiek".[2]

Na een toelichting over de redenen voor deze keuze en over de geraadpleegde bronnen behandelt Myria achtereenvolgens de volgende punten: de psychologische kwetsbaarheden bij slachtoffers van mensenhandel (hoofdstuk 1); de slachtofferbenadering voor en tijdens het strafonderzoek (hoofdstuk 2); de begeleiding van slachtoffers door gespecialiseerde opvangcentra voor slachtoffers van mensenhandel in een veilig kader (hoofdstuk 3); de inachtneming van kwetsbaarheden van slachtoffers door de rechter (hoofdstuk 4). Tot besluit bespreekt Myria enkele goede praktijken en formuleert het aanbevelingen.

Deze focus is aangevuld met een externe bijdrage van de organisatie *Victim Support Europe* (VSE)[3]. Die belicht de specifieke behoeften van slachtoffers van mensenhandel en de impact die hun trauma's daarop hebben, waarbij er in het bijzonder de nadruk wordt gelegd op slachtoffers van economische uitbuiting en er bepaalde goede praktijken worden geïdentificeerd.

De keuze voor deze thematiek in de focus is gebaseerd op verscheidene vaststellingen: de gespecialiseerde opvangcentra, de analyse van de rechtspraak en de dossiers waarin Myria zich burgerlijke partij heeft gesteld wijzen erop dat **psychologische kwetsbaarheden bij slachtoffers van mensenhandel significant vaak worden waargenomen**. Daarbij komt nog de collectieve wens om **(meer) aandacht te besteden aan de preventie van secundaire victimisatie van slachtoffers**, met name in het kader van hun herstelproces. Die wens wordt expliciet geïllustreerd in de laatste mercuriale van de procureur-generaal van Brussel, Frédéric Van Leeuw, die het belang van de aspecten van secundaire victimisatie voor slachtoffers onderstreept.[4] Nadat Myria dit thema al had behandeld in een vorig jaarverslag over het recht van slachtoffers op juridische bijstand en bescherming,[5] wil het nu dieper ingaan op de problematiek, met nadruk op de psychologische aspecten, in het licht van de huidige context.

---

1 Zie artikel 18 van de richtlijn 2012/29/EU inzake de rechten van slachtoffers en artikel 12.4 van de richtlijn 2024/1712 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot wijziging van richtlijn 2011/36/EU inzake de voorkoming en bestrijding van mensenhandel en de bescherming van slachtoffers daarvan, *PB* L, 24 juni 2024.

2 Vrije vertaling; *Victim Support Europe*, COVIS Handbook of Best Practice for Court-based Support, *Practical Guidelines and Recommendations*, 2024.

3 *Victim Support Europe* (VSE) is de voornaamste Europese koepelorganisatie voor de verdediging van de belangen van alle slachtoffers van criminaliteit, ongeacht de aard van het misdrijf of het slachtoffer.

4 De mercuriale, gedateerd 1 september 2025, is beschikbaar op de website van het Openbaar Ministerie: Mercuriales | Openbaar Ministerie.

5 Zie Myria, *Jaarverslag Mensenhandel en mensensmokkel 2019, Slagkracht voor slachtoffers*, p. 19 e.v.

Deze focus gaat evenwel niet over de aspecten die verband houden met psychologische begeleiding op lange termijn.[6] Bovendien wordt er **niet** gepretendeerd dat dit verslag **exhaustief** is, gezien de beperkingen in termen van tijd en formaat. Om die praktische redenen wordt bijvoorbeeld de specifieke kwestie van de begeleiding van minderjarige slachtoffers niet behandeld, een onderwerp waarvoor een aparte focus nodig zou zijn.

Om dit thema vanuit een breed perspectief te belichten, heeft Myria verscheidene **actoren** geïnterviewd, namelijk de gespecialiseerde opvangcentra voor slachtoffers van mensenhandel, een in psychologische trauma's gespecialiseerde arts, de coördinatie van de TAM-sectie (Techniek Audiovisueel verhoor van Minderjarigen) van de Centrale directie van de technische en wetenschappelijke politie (DJT) van de federale gerechtelijke politie en de EVA-cel (*Emergency Victim Assistance*) van een Brusselse politiezone.

Andere **bronnen** van dit verslag zijn: de rechtspraak die Myria de jongste jaren heeft ontvangen;[7] de analyse van dossiers waarin Myria zich burgerlijke partij heeft gesteld (het uitgangspunt van deze analyse); de vorige jaarverslagen van Myria; een literatuurstudie; verscheidene parlementaire documenten;[8] alsook de verslagen en data van diverse Belgische, Europese en internationale organisaties.

De rechten van slachtoffers van mensenhandel worden in verscheidene Europese en Belgische rechtsinstrumenten gedefinieerd.[9] Myria refereert daaraan doorheen deze focus.

---

6 Om de complexiteit van de psychologische werkelijkheden die slachtoffers ervaren te respecteren en zich niet te wagen op het domein van de professionals uit de geestelijke gezondheidszorg, vermijdt Myria klinische termen en gebruikt het de algemene term "psychologische kwetsbaarheden".

7 De door Myria geanalyseerde beslissingen en hun samenvattingen zijn beschikbaar op de website: Rechtspraak | Myria.

8 Zie het Verslag van de bijzondere commissie belast met de evaluatie van de wetgeving en het beleid inzake mensenhandel en mensensmokkel, 12 juni 2023, *Parl. St.*, Kamer, DOC 55 2530/002; Beleidsverklaring Justitie, 13 maart 2025, *Parl. St.*, Kamer, DOC 56 0767/017.

9 Richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en ter vervanging van Kaderbesluit 2001/220/JBZ, *PB* L 315, 14 november 2012 (hiervoor en hierna de "richtlijn 2012/29/EU inzake de rechten van slachtoffers"); richtlijn 2011/36/EU van het Europees Parlement en de Raad van 5 april 2011 inzake de voorkoming en bestrijding van mensenhandel en de bescherming van slachtoffers daarvan, en ter vervanging van Kaderbesluit 2002/629/JBZ van de Raad, *PB* L 101, 15 april 2011 (hierna de "richtlijn 2011/36/EU inzake mensenhandel"); richtlijn 2024/1712 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot wijziging van Richtlijn 2011/36/EU inzake de voorkoming en bestrijding van mensenhandel en de bescherming van slachtoffers daarvan, *PB* L, 24 juni 2024; Wetboek van Strafvordering; omzendbrief van 23 december 2016 inzake de invoering van een multidisciplinaire samenwerking met betrekking tot de slachtoffers van mensenhandel en/of van bepaalde zwaardere vormen van mensensmokkel; wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.